

İnternet Bağımlılığı ve Eşlik Eden Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan Ergenlerin Duygu Düzenleme ve Sosyal Biliş Açısından İncelenmesi

Hozan SAATÇIOĞLU¹, Betül AKYEL GÖVEN², Ömer KARDAŞ³, Zeki YÜNCÜ⁴

ÖZET

Amaç: İnternet Bağımlılığı (İB) ve internet bağımlılığına eşlik eden Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (İB+DEHB) sorunu olan bireylerin sosyal biliş ve duygu düzenleme becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışmanın örneklemini, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Teknoloji Bağımlılığı Polikliniği'ne başvuran, 12-17 yaş arası 30 İB, 30 İB+DEHB tanılı ergen ve 30 sağlıklı kontrol oluşturmaktadır. Tüm olgulara ÇDŞG-SY, WISC-R, sosyodemografik veri formu, İnternet Bağımlılığı Ölçeği, BAPİ İnternet Formu (BAPİNT), Beck Depresyon Ölçeği, İşlevselliğin Genel Değerlendirmesi Ölçeği, Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği uygulanmıştır. Sosyal biliş özellikleri Yüzler Testi, Gözler Testi, Beklenmeyen Sonuçlar Testi, Gaf Testi, İma Testi ve Anlamı ve İlişkileri Kavrayabilme Testiyle değerlendirilmiştir.

Bulgular: Sosyal biliş testlerinde, İB ve İB+DEHB grupları, kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde yetersizlik göstermiştir. Duygu düzenleme güçlükleri İB ve İB+DEHB gruplarında kontrol grubuna göre anlamlı düzeyde yüksektir ($p<0,001$). Kontrol grubunda İB ve İB+DEHB gruplarına göre, ödev yapmak ($p<0,001$) için internet kullanımının fazla olduğu saptanmıştır.

Sonuç: İnternet bağımlılığı tanılı olguların hem sosyal biliş hem de duygu düzenleme konusunda zorluklar yaşadığı ve DEHB'nin eşlik ettiği durumda duygu düzenleme ve sosyal bilişteki bozulmaların daha şiddetli seyrettiği saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: İnternet bağımlılığı, sosyal biliş, duygu düzenleme güçlükleri, dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu, DSM-5

ABSTRACT

Investigation of Adolescents Who Have Internet Addiction Accompanied By Attention Deficit and Hyperactivity Disorder in Terms of Emotion Regulation and Social Cognition

Objective: The aim of this study is to evaluate social cognition and emotion regulation skills in individuals with Internet Addiction (IA) and Internet addiction with comorbid Attention Deficit/Hyperactivity Disorder (IA + ADHD).

Method: The sample of the study consist of 30 IA, 30 IA + ADHD patients, 30 healthy controls between the ages of 12-17 who applied to the Child and Adolescent Psychiatry Department, Technology Outpatient Clinic. K-SADS-PL, WISC-R, sociodemographic data form, Internet Addiction Scale (IAS), Addiction Profile Index Internet Addiction Form (APIINT), Beck Depression Inventory, Global Assessment of Functioning Scale, and Difficulties in Emotion Regulation Scale were applied to all participants. Social cognition was evaluated using Faces Test, Reading the Mind in the Eyes Test, The Unexpected Outcomes Test, Faux Paus, Hinting Test and Comprehension Test.

Results: In social cognition tests, IA and IA + ADHD groups failed significantly compared to the control group. Emotion regulation difficulties were significantly higher in IA and IA + ADHD groups compared to the control group ($p<0.001$). Use of the internet for doing homeworks ($p<0.001$) was found to be higher in the control group than in the IA and IA + ADHD groups

Conclusion: It has been found that individuals diagnosed with internet addiction have difficulties in both social cognition and emotion regulation, which is more severe in the presence of comorbid ADHD.

Keywords: Internet addiction; social cognition; emotion regulation difficulties; Attention Deficit/Hyperactivity Disorder; DSM-5

Geliş Tarihi: 10.10.2020, **Kabul Tarihi:** 31.05.2021, **Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 25.04.2022

¹Uzm., İstinye Üniv., Medicalpark Gaziosmanpaşa Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı AD., İstanbul, ²Psik., Ege Üniv., Çocuk ve Ergen Alkol-Madde Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, İzmir, ³Dr. Öğr. Üyesi, Kocaeli Üniv., Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Hastalıkları AD., ⁴Prof., Ege Üniv., Çocuk ve Ergen Alkol-Madde Araştırma ve Uygulama Merkezi Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD, İzmir.

Dr. Hozan Saatçioğlu, e-posta: drhozan@hotmail.com

GİRİŞ

Son yirmi yıl içerisinde, internet insanların günlük yaşamının önemli bir parçası haline gelmiştir (Kim ve ark. 2020). Tüm dünyayı etkisi altına alan pandemi döneminde internet ve teknoloji kullanımı insanlık için her zamankinden daha farklı bir gereksinim haline dönüşmüştür. Ülkemizde ve dünyada interneti en sık ergenlerin kullanması, internet bağımlılığı ve eşlik eden sorunlar açısından onları riskli kılmaktadır (Şendağ ve Odabaşı 2007). Ergenlerde İB sıklığı; Avrupada %1-9, Ortadoğu ülkelerinde %1-12, Asya'da %2-18 olarak bildirilmektedir (Spada 2014, Wartberg ve ark. 2017). Young'ın geliştirdiği internet bağımlılığı ölçeği kullanılarak yapılan çalışmalarda ise %0,5-3,28 olarak bulunmuştur (Eldeleklioğlu ve Vural-Batık 2013, Sinkkonen ve ark. 2014). Son 10 yıl içerisinde Hong Kong'da ergenlerle yapılan çalışmalarda, İB prevalansının %3,0 ila %26,8 arasında değişebildiği belirlenmiştir (Chung ve ark. 2019). Başlangıçta Young tarafından bildirilmiş olan İnternet bağımlılığı (İB) davranışsal bir bağımlılık olarak kabul edilmektedir (Young 1999). İB; henüz Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabının (DSM-5) beşinci baskısında listelenmemiş olsa da DSM-5'te bu bozukluğa "internet oyun oynama bozukluğu" olarak yer verilmiştir. Amerikan Psikiyatri Birliği (APA), video oyunları üzerine yapılan birçok çalışma nedeniyle bozukluğu bu şekliyle listelemiştir. (APA 2013). Ancak internette yapılan diğer etkinliklerin de benzer davranış kalıplarında olması nedeniyle, çalışmamızda internetin ergenler üzerinde etkilerini incelemek amacıyla diğer internet uygulamalarını da içeren internet bağımlılığı üzerinden gidilmektedir.

İnternet bağımlılığı, çocuk ve gençlerin sosyal, fiziksel ve psikolojik gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ergen İB olgularının yarısından fazlasında diğer bir psikiyatrik bozukluğun eşlik ettiği bildirilmiştir (Tsitsika ve ark. 2011). İB, genç bireylerde özellikle dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB), depresyon, sosyal anksiyete bozukluğu, kumar bağımlılığı ve madde kullanım bozuklukları gibi diğer psikiyatrik bozukluklar ile birlikte görülmektedir (Yoo ve ark. 2004, Spada ve ark. 2014). Çocuk ve ergenlerde İB ve DEHB eş tanısı oldukça sıktır (Yoo ve ark. 2004, Tahiroğlu ve ark. 2010).

İB ve DEHB'nin duygu düzenleme ve tanıma becerileri üzerine olumsuz etkileri olduğunu gösteren birçok çalışma bulunmaktadır (Akbari 2017, Casale ve ark. 2016, San ve ark. 2018). Duygu düzenleme; duygulara dair farkındalık, duyguları anlamlandırabilme ve duyguların etkisinden bağımsız olarak amaç odaklı davranışlara yönelebilmek şeklinde tanımlanmaktadır (Gratz ve Roemer 2004). Araştırmalar duygu düzenlemede sorunu olan ergenlerin, olumsuz duygulardan kaçınmak, bunları bastırmak ve hafifletmek amacıyla interneti bağımlılık yaratacak şiddette kullandıklarını savunmaktadır (Yu ve ark. 2013).

İnternette giderek artan sürede zaman geçirilmesi, ergenlerde yüz yüze iletişimi ve sosyalleşmeyi azaltır, yalnızlaşmaya neden olur (Bozoglan ve ark. 2013). Bu durum, İB'nin sosyal biliş üzerine olan etkisini de araştırılması gereken öncelikli bir konu haline getirmektedir. Sosyal biliş; nitelikli bir sosyal iletişim kurmada gerekli olan bilgiyi işleme, kodlama, depolama ve hatırlama gibi bilişsel süreçleri kapsar. Bireylerin iletişim halinde olduğu fiziksel, sosyal çevrelerini ve çevreleriyle olan ilişkilerini, başka insanlarda nasıl bir izlenim bıraktıklarını, sosyal etkileşim içerisinde neler hissettiklerini ve düşündüklerini, bu düşünce sürecinde oluşan yargıların ve davranışların kendilerini nasıl etkilediğini incelemektedir. (Fiske ve Taylor 2013). Sosyal biliş, kişinin başkalarıyla olan ilişkilerini anlamlandırmasını ve bu durumu sosyal davranışlarıyla ilişkilerine yansıtabilmesini sağlar (Smith ve Semin 2007). Zihin kuramı (Theory of Mind: ToM); sosyal bilişin değerlendirildiği alanlardan biri olup empati yapabilme, başkasının niyetlerini anlayabilme becerilerini içermektedir. Sorunlu internet kullanımı ve zihin kuramı işlevleri arasında ters yönde bir ilişki olduğu belirtilmektedir (Korkmaz ve ark. 2018). Sosyal biliş sorunları DEHB tanı olgularda da görülmektedir. Sosyal biliş ile yakından ilgili olduğu bilinen beyin bölgelerinin, prefrontal korteks, fusiform girus, superior temporal girus, ön singulat korteks ve amigdala, DEHB tanılı olgularda etkilendiği belirlenmiştir (Pinkham ve ark. 2008).

Bu çalışmada İB, İB+DEHB'li ergenlerin duygu düzenleme becerileri ve sosyal biliş özelliklerinin değerlendirilmesi ve sağlıklı kontrol grubu ile karşılaştırılması amaçlanmıştır. Önceki çalışmalar, duygu düzenleme güçlüklerinin ve zihin kuramı testlerindeki bozuklukların İB ile olan ilişkini göstermiştir. Bu çalışmada, İB'ye DEHB eşlik etmesi durumunda duygu düzenleme ve sosyal bilişte görülen bozulmaların şiddetinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Sosyal biliş özellikleri ise; yazında karşılaşılan çalışmalardan farklı olarak, sosyal bilişin farklı boyutlarını bir arada ölçümleyen zihin kuramı testleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Ek olarak; İB ve İB+DEHB tanılı ergenler ile sağlıklı katılımcıların internet kullanım özellikleri ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir.

YÖNTEM

Örneklem

Bu araştırma, İB ve İB+DEHB tanılı olguların, internet kullanım özellikleri ve sosyal biliş özelliklerinin değerlendirilmesi, grupların sosyal biliş becerilerinde bozukluk olup olmadığının belirlenmesi ve bulguların sağlıklı kontrol olguları ile karşılaştırılmasına yönelik yapılan kesitsel ve tanımlayıcı bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini; Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Teknoloji Polikliniği'ne başvuran, 12-17 yaş arası 60 olgu (İB sorunu olan 30 olgu, İB+DEHB olan 30 olgu) ve 30 sağlıklı kontrolden oluşmaktadır. Kontrol grubu, hasta gruplarının yaş ve cinsiyet

özellikleri göz önüne alınarak kişisel ağ üzerinden, sosyal medya ve el ilanı aracılığıyla gönüllülük esasına dayalı olacak şekilde oluşturuldu.

Uygulama

Çalışmaya katılıma teklifinde bulunulan tüm olgular öncelikle çalışmaya katılmaya gönüllü olduklarını bildiren formu imzalamışlardır. Tüm olgulara Okul Çağı Çocukları için Duygulanım Bozuklukları ve Şizofreni Görüşme Çizelgesi-Şimdi ve Yaşam Boyu Versiyonu (ÇDŞG-ŞY) uygulanmıştır. Bu değerlendirmeye göre, DEHB dışında herhangi bir tanı ölçütünü karşılayan olgular (n=7; major depresif bozukluk 3 olgu, anksiyete bozukluğu 2, obsesif kompulsif bozukluk 1) çalışmaya alınmamıştır. ÇDŞG-ŞY'nin uygulanmasının ardından eş tanı kriterine göre çalışmaya devam eden olgulara İşlevselliğin Genel Değerlendirmesi Ölçeği (GAS) uygulanmıştır, 59 puan ve altında olan olgular (n=2) çalışmadan dışlanmıştır. Çalışmaya devam eden olgulara Wechsler Çocuklar için Zekâ Ölçeği (WISC-R) uygulanmıştır. Bu ölçüğe göre; normal zeka düzeyinin altında olan (90 puan altı) olgu (n=1) çalışmadan dışlanmıştır.

Tüm olgulara, yaş, cinsiyet, okul, aile ve internet kullanım özelliklerini sorgulayan sosyodemografik veri formu uygulanmıştır. Ardından Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği, Bağımlılık Profil İndeksi İnternet Formu (BAPİNT) ve İnternet Bağımlılık Testi uygulanmıştır. Sosyal bilişin değerlendirilmesine yönelik zihin kuramı testlerinden; Gözlerden Zihin Okuma Testi, Yüzler Testi, Beklenmeyen Sonuçlar Testi, Gaf Testi, İma Testi, Anlamı ve İlişkileri Kavrama Testleri kullanılmıştır. Bu araştırma için Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır (Tarih: 16/09/2015; Sayı: B.30.2.EGE.0.20.05.00/OY/1293/575; Karar Nu: 15-6/2).

Veri Toplama Araçları

Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği

Duygu düzenlemedeki güçlükleri ölçmek için Gratz ve Roemer (2004) tarafından geliştirilmiş 36 maddeli bir ölçektir. 5'li likert tipi ölçek altı boyutta duygudurum düzenlemeyi değerlendirir. Ergenler için ölçeğin Türkçe psikometrik değerlendirmeleri Sarıtaş ve Gençöz (2011) tarafından yapılmıştır.

Bağımlılık Profil İndeksi İnternet Formu (BAPİNT)

BAPİNT bağımlılık tanımına uyan ve klinik amaçlarla kullanılabilen internet bağımlılığını ölçen 18 soruluk bir ölçektir. BAPİNT, lise ve üniversite öğrencilerinde kullanılabilir, her iki örneklemede de geçerli ve güvenilir olduğu gösterilmiştir (Ögel 2015).

İnternet Bağımlılığı Testi (İBT)

Ölçek Young tarafından, DSM-IV "Patolojik Kumar Oynama" ölçütlerinden uyarlanarak oluşturulmuştur. Beşli

likert tipi ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Balta ve Horzum (2008) tarafından yapılmıştır.

Gözlerden Zihin Okuma Testi (Gözler Testi)

Gözler testi, kişinin göz ifadesine bakarak basit duyguların ötesine giden zihinsel durumunu anlayabilme becerisini değerlendirir. Testin Türkçe güvenilirlik çalışması yapılmıştır (Yıldırım ve ark. 2011).

Yüzler Testi

Yüzler testi, yüzlerden duyguları tanımaya yönelik olarak geliştirilmiştir. Yüzler Testinde olgulara, 6 temel emosyonu (mutluluk, üzüntü, korku, şaşkınlık, iğrenme, öfke) yansıtan 60 adet fotoğraf gösterilmektedir (Ekman 1976).

Beklenmeyen Sonuçlar Testi

Mantıklı düşünme becerisini, ortaya çıkarılan duyguları ve belirli durumlar ile bu duygular arasındaki uyumsuzluğu kavrama yeteneğini ölçmeyi hedefleyen 12 soruluk bir testtir (Dyck ve ark. 2001). Testin Türkçe çevirisinin kullanıldığı bir çalışmada puanlayıcılar arası güvenilirliği yüksek bulunmuştur (Bora 2009).

Gaf (Faux Pas) Testi

Kısa hikâyelerden oluşan bir ölçektir. Hikâyeler içerisinde konuşma halindeki kişilerden birisi fark etmeden uygunsuz olan bir şey söyler. Test, hikâyeler içerisinde gaf yapılıp yapılmadığını anlamayı değerlendirmekte ve gaf yapılan kişinin ne hissettiğinin anlaşılıp anlaşılmadığını ölçmektedir (Baron-Cohen ve ark. 1999).

İma Testi

Test dolaylı olarak söylenmiş söz ifadelerinin arkasındaki niyetleri tahmin edilebilme becerisini ölçmek için tasarlanmıştır. İçerisinde ima yer alan 10 kısa paragraftan oluşmaktadır (Corcoran ve ark. 1995). Olgulara paragrafta bahsi geçen kişinin gerçekte ne söylemek istediği sorulmaktadır.

Anlamı ve İlişkileri Kavrama Testi

Bu test belli durumlara verilen duygusal tepkiyi değerlendiren 11 sorudan oluşmaktadır. Testteki sorulara verilen yanıtlar Yüzler Testi'ndeki temel emosyonlardan örnek alınarak oluşturulmuştur. Çocuklar, ergenler ve erişkinlerde yapılan pilot bir çalışmada, testin iç tutarlılık katsayısı kabul edilebilir bulunmuştur (Dyck ve ark. 2001).

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi, SPSS 21.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Sürekli değişkenlere ait; ortalama, standart sapma, medyan değerleri sunulmuştur. Kategorik özelliklerin gruplar arası farkları için Ki-Kare bağımsızlık testi kullanılmıştır. Parametrelerin normalliyeti Shapiro-Willk testi ile sinanmış, parametrelerin normal dağılım göstermemesi

nedeniyle parametrik olmayan test yöntemleri kullanılmıştır. Üç grup arasındaki farklılıkların belirlenmesinde Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Bu testin sonucunda anlamlı farklılık gösteren değişkenlerin farkının hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Bu testlerde tip 1 hatanın önlenmesi adına Bonferroni düzeltmesi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi karşılaştırması yapılacak grup sayısına bölünerek elde edilen $p < 0,017$ değeri; ikili grup karşılaştırmaları için anlamlılık sınırı olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Örneklemin Değerlendirilmesi

Araştırma örnekleminin yaş ortalaması $15,2 \pm 1,43$ (İB: $15,2 \pm 1,45$; İB+DEHB: $15,2 \pm 1,45$, Kontrol: $15,2 \pm 1,45$) olarak saptanmıştır. Her üç grup 20 erkek ve 10 kız olarak oluşturulmuştur.

İnternet Kullanım Özelliklerinin Değerlendirilmesi

Ödev yapma amacıyla internet kullanımı kontrol grubunda (%86,7), İB (%56,7) ve İB+DEHB (%46,7) grubuna göre (sırayla: $p = 0,010$; $p = 0,001$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İB ve İB+DEHB gruplarında yer alan olgular benzerdir ($p = 0,438$) (Tablo 1).

İnternet Kullanım Saatleri

Haftalık ortalama internet kullanımı İB grubunda 46,2 saat, İB+DEHB grubunda 44,6 saat, kontrol grubunda 11,2 saat olduğu saptanmıştır.

İnternet kullanım saatlerine göre yapılan değerlendirmede; üç grup ödev, oyun, sosyal medya ve film amacıyla internet kullanma saatleri açısından farklılık göstermektedir. Ödev yapmak amacı ile haftalık internet kullanım saatleri kontrol grubunda, İB ve İB+DEHB gruplarından (sırayla: $p = 0,048$; $p = 0,020$) istatistiksel düzeyde anlamlı olarak farklılaşmamıştır

($p < 0,017$). Oyun oynama ve sosyal medya kullanımı amacıyla internet kullanımının kontrol grubunda, İB ve İB+DEHB gruplarından istatistiksel düzeyde anlamlı olarak düşük olduğu bulunmuştur (oyun oynama; $p = 0,001$; $p < 0,001$, sosyal medya kullanımı; $p < 0,001$; $p < 0,001$). Ödev yapma, oyun oynama ve sosyal medya kullanımı amacıyla internet kullanımları İB ve İB+DEHB grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Film izlemek amacıyla internet kullanımının, İB grubunda, kontrol ve İB+DEHB gruplarından istatistiksel düzeyde anlamlı olarak yüksektir (sırayla; $p = 0,015$; $p < 0,001$). Kontrol grubu ve İB+DEHB grubu ise benzerdir.

Cinsiyete Göre Kullanım Özellikleri

Cinsiyete göre haftalık ortalama internet kullanım saatleri; İB grubunda kızların 44,1, erkeklerin 47,5; İB+DEHB grubunda kızların 43,8, erkeklerin 44,9; kontrol grubunda ise kızların 8,4, erkeklerin 12,6 olduğu bulunmuştur (sırayla $p = 0,563$; $p = 0,784$; $p = 0,366$).

Gruplar ayrı ayrı cinsiyetlere göre değerlendirilmiştir. İB grubunda, cinsiyetler arasında, ödev yapmak, film izlemek, diğer amaçlar için internet kullanımı açısından benzerken (sırayla $p = 0,289$; $p = 0,894$; $p = 0,966$); oyun oynamak, sosyal medya kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (sırayla $p < 0,001$; $p < 0,001$).

İB+DEHB grubunda, cinsiyetler arasında, ödev yapmak ve diğer amaçlar için internet kullanımı benzerken (sırayla $p = 0,811$; $p = 0,270$); oyun oynamak, sosyal medya kullanımı ve film izlemek açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (sırayla $p < 0,001$; $p < 0,001$; $p = 0,009$).

Kontrol grubunda, cinsiyetler arasında, ödev yapmak, film izlemek, sosyal medya kullanmak ve diğer amaçlar için internet kullanma açısından benzerken (sırayla $p = 0,293$; $p = 0,239$; $p = 0,982$; $p = 0,205$); oyun oynamak amacı ile kullanımı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p = 0,015$) (Tablo 2).

Tablo 1. Olguların İnternet Kullanım Amaçlarına Göre Dağılımı

	İB grubu		İB+DEHB grubu		Kontrol		P
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok	
Ödev	17 %56,7	13 %43,3	14 %46,7	16 %53,3	26 %86,7	4 %13,3	0,004*
Oyun	20 %66,7	10 %33,3	23 %76,7	7 %23,3	16 %53,3	14 %46,7	0,162
Sosyal Medya	29 %96,7	1 %3,3	28 %93,3	2 %6,7	25 %83,3	5 %16,7	0,101
Film	26 %86,7	4 %13,3	21 %70	9 %30	24 %86,7	6 %13,3	0,282
Diğer	3 %10	27 %90	6 %20	24 %80	2 %6,7	28 %93,3	0,260

(Ki Kare testi; * $p < 0,05$)

Tablo 2. Cinsiyetlerine Göre Olguların İnterneti Kullanım Saatlerinin Dağılımı

			Ödev	Oyun	Sosyal Medya	Film	Diğer
İB Grubu	Kız	Ort. ±SS	1,8±2,6	1,0±3,2	34,1±8,1	6,5±4,2	0,7±2,2
	Erkek	Ort. ±SS	2,8±2,8	26,3±10,2	11,3±6,0	6,7±5,3	0,5±1,6
	P		0,289	<0,001	<0,001	0,894	0,966
İB+DEHB Grubu	Kız	Ort. ±SS	1,9±2,4	5,0±12,5	29,0± 13,1	6,3±3,7	1,0± 2,1
	Erkek	Ort. ±SS	2,2±2,8	28,3±11,2	10,3±5,6	2,8±2,6	0,4±0,9
	P		0,811	<0,001	<0,001	0,009	0,270
Kontrol	Kız	Ort. ±SS	3,2±1,4	0,4±0,7	2,8±1,1	2,0±1,6	0
	Erkek	Ort. ±SS	3,9±2,3	3,0±2,6	2,7±1,8	2,9±1,8	0,2±0,5
	P		0,293	0,015	0,982	0,239	0,205

Mann Whitney U Testi, istatistiksel anlamlılık p < 0,05

Oynanan oyunların türlerine göre değerlendirildiğinde hem İB grubunda hem de İB+DEHB grubunda, kontrol grubundan daha fazla strateji oyunları oynandığı saptanmıştır (sırayla p<0,001; p<0,001).

Kullanılan Ölçeklerin Değerlendirilmesi

İnternet Bağımlılığı Testi (İBT): İB grubu ile İB+DEHB grubu arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır (p=0,346) (Tablo 3).

Bapint: İnternet bağımlılığını değerlendirmek için bu testin Tanı, Bağımlılık Şiddeti, İnternet Kullanım Sıklığı, Yaşam Üstüne Etkileri, Şiddetli İstek, Motivasyon alt ölçekleri kullanılmıştır. Kontrol grubu tüm alt ölçeklerden hem İB (p<0,001), hem de İB+DEHB gruplarından (p<0,001) düşük puan almışken; İB ile İB+DEHB grupları benzerdir (Tablo 3).

Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği (DDGÖ): Toplam ölçek puanı ve “Dürtüsellik”, “Farkındalık”, “Strateji” ve “Amaç” alt ölçek puanlarında, İB ve İB+DEHB grupları benzerlik göstermiştir (sırayla p=0,723, p=0,882, p=0,888, p=0,871, p=538). Kontrol grubunun ise diğer iki gruptan anlamlı olarak düşük puan aldığı saptanmıştır (p<0,001). “Netlik” ve “Kabul etmeme” alt ölçek puanları açısından İB grubu İB+DEHB grubundan düşük puan almıştır (sırayla p=0,002; p=0,005) (Tablo 3).

Sosyal Biliş Test Puanlarının Yüzler Testi

Yüzler Testi’nde aldıkları toplam puanı açısından İB ve İB+DEHB grupları benzerlik göstermiştir (p=0,277). Kontrol grubu ile diğer gruplar arasında fark istatistiksel anlamlılık düzeyindedir (p<0,001). Olgular, Yüzler Testi’nde 6 farklı emasyon (sevinç, öfke, üzüntü, iğrenme, korku, şaşkınlık)

Tablo 3. Olguların İBT, BAPİNT; DDGÖ Puanlarına Göre Dağılımı

	İB grubu		İB+DEHB grubu		Kontrol		p
	Ort.	±ss	Ort.	±ss	Ort.	±ss	
İBT	83,6	±3,27	84,53	±3,93	13,83	±9,34	<0,001
BAPİNT							
Tanı	18,5	±1,78	18,50	±2,13	6,33	±5,23	<0,001*
Bağımlılık Şiddeti	15,5	±1,38	16,10	±1,79	5,63	±2,55	<0,001*
İnternet Kullanım Sıklığı	4,33	±0,55	4,43	±0,57	2,43	±0,68	<0,001*
Yaşam Üstüne Etkileri	19,7	±2,14	20,70	±2,45	3,97	±3,12	<0,001*
Şiddetli İstek	6,10	±0,88	6,27	±1,05	2,43	±1,30	<0,001*
Motivasyon	4,40	±0,89	4,87	±1,07	0,80	±1,19	<0,001*
DDGÖ							
Amaç	17,23	±6,41	17,50	±4,59	13,30	±3,37	0.001
Strateji	18,43	±7,01	18,60	±7,23	14,00	±3,52	0.020
Dürtüsellik	15,97	±6,35	16,7	±6,34	10,07	±2,39	<0,001*
Farkındalık	15,80	±3,58	16,03	±3,91	13,60	±3,53	0.031
Netlik	10	±7,30	12	±5,22	9	±5,15	0.009
Kabul Etmeme	11,9	±5,43	13,27	±5,10	9,77	±2,57	0.025
Toplam Ölçek Puanı	89,83	±23,28	93,70	±24,67	69,87	±9,77	<0,001*

İBT: İnternet Bağımlılığı Testi, BAPİNT: Bağımlılık Profil İndeksi İnternet Formu, DDGÖ: Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği
p* = İB+DEHB< Kontrol; Kruskal-Wallis Testi, istatistiksel anlamlılık p<0,05

Tablo 4. Grupların Yüzler Testi Puanlarına Göre Karşılaştırılması

Yüzler Testi	İB grubu		İB+DEHB grubu		Kontrol		P
	Ort.	±ss	Ort.	±ss	Ort.	±ss	
Sevinç	10,07	±1,95	9,67	±0,61	9,93	±0,25	0,09
Öfke	8,17	±1,02	8,47	±1,11	9,20	±0,76	<0,001*
Üzüntü	8,40	±1,19	7,67	±1,86	8,70	±1,06	0,083
İğrenme	7,40	±1,35	7,20	±1,58	8,90	±0,66	<0,001*
Korku	3,63	±1,92	3,30	±2,05	5,90	±1,79	<0,001*
Şaşkınlık	8,67	±1,60	8,80	±1,56	9,50	±0,68	0,05
Toplam Puan	46,33	±4,17	45,10	±3,88	52,13	±2,10	<0,001*

Kruskal-Wallis Test, istatistiksel anlamlılık *p<0,05;
Yüzler Testi tüm alt ölçekler için; P: İB=İB+DEHB< Kontrol şeklindedir.

açısından ayrı ayrı değerlendirilmişlerdir. Öfke, iğrenme ve korku emosyonunu ifade eden alt puanlarda İB ve İB+DEHB grupları kontrol grubuna göre anlamlı derecede düşük puan almıştır (p<0,001). İB grubu ve İB+DEHB grubu benzerdir (Tablo 4).

Gözler Testi

Gözler Testi'nden aldıkları puanlara göre, kontrol grubunun diğer iki gruptan anlamlı olarak yüksek puan aldığı (p<0,001); buna karşın İB ve İB+DEHB gruplarının benzerlik (p=0,976) gösterdiği saptanmıştır.

İma Testi

İma Testi'nden aldıkları puanlara göre, İB+DEHB grubunun, İB grubu ve kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha düşük puan aldığı (sırayla p=0,002; p<0,001), kontrol ve İB gruplarının ise kendi aralarında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır (p=0,720) (Tablo 5).

Beklenmedik Sonuçlar Testi (BST)

BST'den aldıkları puanlara göre, İB+DEHB ve İB gruplarının kontrol grubundan anlamlı olarak daha düşük puan aldığı saptanmıştır (sırasıyla p<0,001; p=0,014).

Gaf Testi (Faux Pas)

Gaf testinden alınan puanlara göre, İB+DEHB grubunun, kontrol ve İB gruplarına göre anlamlı olarak daha düşük puan aldığı (sırayla p<0,001; p<0,001), kontrol ve İB gruplarının benzer olduğu saptanmıştır (p=0,612) (Tablo 5).

Anlamı ve İlişkileri Kavrıyabilme Testi (AİKT)

AİKT alınan puanlara göre İB ve İB+DEHB gruplarının benzeştiği (p=0,189); kontrol grubunda yer alan olgularına hem İB hem de İB+DEHB gruplarında yer alan olgulara göre daha yüksek puan aldığı saptanmıştır (sırayla p<0,001; p<0,001).

TARTIŞMA

Bu çalışmada; Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Teknoloji Bağımlılığı Polikliniğine başvuran İB ve İB'ye eşlik eden DEHB'li olgular duyu düzenleme becerileri ve sosyal biliş kapsamında değerlendirildi. Tüm olguların ayrıntılı internet kullanım özelliklerine de çalışma içerisinde yer verildi.

Ergenlerde cinsiyetin İB ile olan ilişkisini inceleyen araştırma sonuçları çelişkilidir. Bazı çalışmalar cinsiyetin İB ile

Tablo 5. Grupların İma ve Gaf Test Puanlarına Göre Karşılaştırılması

	İB grubu		İB+DEHB grubu		Kontrol		P
	Ort.	±ss	Ort.	±ss	Ort.	±ss	
İma Testi	7,87	±0,35	7,33	±0,80	7,83	±0,38	<0,001
İkili Karşılaştırma							
	İB-İB+DEHB		İB-Kontrol		İB+DEHB-Kontrol		
p	0,002*		0,720		<0,001*		
	İB grubu		İB+DEHB grubu		Kontrol		P
	Ort.	±ss	Ort.	±ss	Ort.	±ss	
Gaf Testi	8,70	±0,92	6,77	±2,4	8,83	±0,95	<0,001
İkili Karşılaştırma							
	İB-İB+DEHB		İB-Kontrol		İB+DEHB-Kontrol		
p	<0,001*		0,612		<0,001*		

P: Kruskal-Wallis Test, p < 0,05; p: Mann-Whitney U testi, p<0,017

ilişkili olmadığına işaret ederken (Jang ve ark. 2008, Deniz ve Çalışgan 2015); bazıları ise erkek ergenlerde kız ergenlere göre İB sıklığının (Adiele ve Olatokun 2014, Metin ve ark. 2015) ve bağımlılık şiddetinin daha fazla olduğunu (Yoo ve ark. 2004, Yu ve Shek 2016) bildirmektedir. Çalışmalar cinsiyet değişkeninin yıllar içinde farklılaştığına ve internet kullanım özelliklerinin farklılık gösterdiğine işaret etmektedir. Bu çalışmada olgu havuzunu oluşturan birime daha fazla erkek cinsiyetteki ergenler başvurması nedeni ile gruplar bu dağılıma uygun olarak oluşturulmuştur. İB, İB+DEHB ve kontrol gruplarında erkeklerin kızlara göre daha uzun süre internet kullandıkları saptanmıştır.

İB, İB+ DEHB ve kontrol gruplarında kızlar sosyal medya kullanmayı ve film seyretmeyi, erkekler ise oyun oynamayı daha çok tercih etmişlerdir. İB+DEHB grubunda da kullanım özellikleri benzerdir.

Olguların internet kullanım amaçları gruplara göre değerlendirilmiştir. Çalışmamızda yer alan tüm olgular öğrencidir. Kontrol grubunda yer alan olguların diğer grupta yer alan olgulara göre ödev yapmak için daha uzun süre internet kullandıkları saptanmıştır. Çalışmamızda belirlediğimiz diğer internet kullanım amaçları (oyun oynamak, sosyal medya kullanmak, film izlemek, diğer amaçlar için internet kullanımı) açısından gruplar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. İnternet kullanım amaçları ile ilgili yapılan çalışmalarda, bu çalışmamıza benzer şekilde ergenler en sık akademik nedenlerle internet kullanmaktadırlar (Kayri ve ark. 2014). Olguların internet kullanım süreleri gruplara göre değerlendirilmiştir. İB grubunun ortalama 46.2 saat, İB+DEHB grubunun 44.6 saat, kontrol grubunun ise 11.2 saat internet kullandığını belirlenmiştir. Günde beş ve haftada 38.5 saatten fazla internet kullanımının internet bağımlılığı olarak değerlendirilmektedir (Kwiatkowska ve ark. 2007). DSM-5'te İnternette Oyun Oynama Bozukluğu için günde 8-10 saat ya da daha fazla veya haftalık en az 30 saat zaman geçirilmesi gerektiği belirtilmektedir (APA 2013). Simkova ve Cincera (2004), bağımlı olmayan kişilerin haftada ortalama 13 saat, bağımlı kişilerin ise ortalama 44 saat kullandıkları belirlemişlerdir.

İnterneti günlük/haftalık kullanım saati daha fazla olan olgularda en sık internet kullanım amacının eğlence amaçlı olduğu belirtilmektedir. İB olan olgularla yapılan çalışmalarda sosyal medya kullanımı ve oyun oynama en sık kullanım amaçlarıdır (Leung ve Lee 2012). Çalışmamızda internet bağımlı olan olguların oyun oynamak ve sosyal medya kullanımı nedeni ile internet kullanımı dizinle uyumludur. Olguların oynadıkları oyunların özelliklerine baktığımızda, internet bağımlılığı olan gruplar ile kontrol grubu arasındaki anlamlı farkın, strateji oyunları oynama kategorisinde olduğunu görmekteyiz. Dizinde, internette oyun oynama ile ilgili çok sayıda çalışmaya rastlıyoruz. Çok oyunculu çevrim içi oyunların (Massive Multiplayer Online Games MMOGs-), milyonlarca gencin boş vakitlerinin önemli bir kısmını ayırdıkları önemli bir eğlence aracı haline geldiği (Blinka ve ark. 2015), bu

kişilerin sosyal ve mesleki işlevlerinde ciddi problemlere sebep olduğu bildirilmektedir (Haagsma ve ark. 2013).

Bu çalışmada yer alan tüm olgulara BAPİNT Ölçeğinin tüm alt testleri uygulanmıştır. Tüm alt testler açısından İB+DEHB ve İB grupları benzerdir. Dizinde İB eşlik eden DEHB olduğunda bağımlılık şiddetinin arttığı bildirilmektedir (Yoo ve ark. 2004, Metin ve ark. 2015).

Çalışmamızda dizinle uyumlu biçimde İB sorunu olan ergenlerin duygu düzenleme konusunda daha fazla güçlük yaşadığı belirlenmiştir. (Akbari 2017; Casale ve ark. 2016). Dizinde, İB ve İB+DEHB olgularını duygu düzenleme güçlükleri şiddeti açısından karşılaştıran bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada, duygu düzenleme güclüğü açısından, İB sorunu olanların ve bu soruna eşlik eden DEHB olan gençlerin duygu düzenleme konusunda sağlıklı gençlere göre daha yüksek oranda sorun yaşadığı belirlenmiştir. Bunford ve arkadaşları (2014) 12-16 yaş arası DEHB tanılı olguların duygu düzenleme güclüğü ölçeğinin farkındalık, netlik, dürtüsellik, strateji alt ölçeklerinden sağlıklı kontrollere kıyasla yüksek puanlar aldıklarını belirlemiştir.

Çalışmada yer alan olgular sosyal biliş açısından değerlendirilmiştir. Yüzler testi toplam puan, korku, iğrenme, öfke alt test puanları, Gözler testi, Anlamı ve İlişkileri Kavrayabilme testlerinden alınan puanlarda İB ve İB+DEHB gruplarının benzerken, bu iki grubun kontrol grubuna göre daha düşük puanlar aldığı saptanmıştır. Yüzler testi, sevinç ve üzüntü alt testlerinde üç grubun benzer olduğu saptanmıştır. Yüzler testi şaşkınlık alt testinde, İB grubunun diğer iki gruptan daha düşük puan aldığı saptanmıştır. İma testi ve Gaf testlerinde İB+DEHB grubunun diğer iki gruptan daha düşük puan aldığı saptanmıştır. Beklenmedik Sonuçlar testinde ise İB+DEHB grubunun İB grubundan, İB grubunun da kontrol grubundan daha düşük puan aldığı saptanmıştır. İB olgularının sosyal biliş becerilerinin kontrol grubuna göre düşük olduğu saptanmıştır. Akdeniz ve arkadaşları tarafından 2020 yılında İB olan ergenlerin Gözler Testi ile değerlendirildiği bir çalışmada, bağımlı grubun sağlıklı gruba göre bu testten daha düşük puanlar aldığı belirtilmiştir (Akdeniz ve ark. 2020). Çalışmamızda İB'ye eşlik eden DEHB olması durumunda ergenlerin sosyal bilişlerinin daha olumsuz yönde seyir gösterdiği saptanmıştır. Bu çalışmada, Yüzler Testi (toplam puan ve korku, iğrenme, öfke alt puanları) İB+DEHB grubunda daha olumsuzdur ve dizinde DEHB tanılı olguların zihin kuramı becerilerini değerlendiren Gözler Testi ve Gaf Testinden daha düşük puanlar aldıkları saptanmıştır (Mary ve ark. 2015). Bu çalışmada dizinle uyumlu olarak Beklenmeyen Sonuçlar Testi puanlarının da benzer şekilde DEHB'li olgularda daha düşük olduğu belirlenmiştir (Dyck ve ark. 2001).

SONUÇ

İnternet bağımlılığı tanılı olguların hem sosyal biliş hem de duygu düzenleme becerilerinde yetersizlik olduğu ve DEHB

eşlik etmesi durumunda sosyal biliş açısından bu yetersizliğin daha şiddetli seyrettiği saptanmıştır. İnternet bağımlılığı ve DEHB durumunda çocuk ve ergenlerde duygu düzenleme ve sosyal biliş yeteneklerin değerlendirilmesinin, söz konusu hastalıkların hem etiyojisi hem de klinik gidiş ve tedavisi açısından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma, internet bağımlısı ve bu bağımlılığa eşlik eden DEHB eş tanımlı ergenleri sosyal biliş ve duygu düzenleme becerileri açısından daha ayrıntılı değerlendirme şansı vermiştir.

KAYNAKLAR

- Yu JJ, Kim H0, Hay I (2013) Understanding adolescents problematic Internet use from asocial/cognitive and addiction research framework. *Comput Hum Behav* 29: 2682-9.
- Adiele I, Olatokun W (2014) Prevalence and determinants of Internet addiction among adolescents. *Comput Hum Behav* 31: 100-10.
- Akbari M (2017) Metacognitions or distress intolerance: The mediating role in the relationship between emotional dysregulation and problematic internet use. *Addict Behav Rep* 6: 128-33.
- Akdeniz B, Gunduz M, Calli S ve ark. (2020) Parental Attachment and the Theory of Mind Abilities as Predictors of Internet Addiction in Turkish Adolescents. *Psychiatr Clin Psychopharmacol* 30: 222-9.
- American Psychiatric Association (2013) *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)*. Fifth Edition. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Balta OC, Horzum MB (2008) İnternet Bağımlılığı Testi. *Journal of Educational Sciences and Practices* 7: 13.
- Baron-Cohen S, O'Riordan M, Stone V ve ark. (1999) Recognition of faux pas by normally developing children and children with Asperger syndrome or high-functioning autism. *J Autism Dev Disord* 29: 407-18.
- Blinka L, Škařupová K, Ševčíková A ve ark. (2015) Excessive Internet use in European adolescents: What determines differences in severity? *Int J Public Health* 60: 249-56.
- Bora E (2009) Theory of mind in schizophrenia spectrum disorders. *Turk J Psychiatry* 20: 269-81.
- Bozoglan B, Demirev V, Sahin I (2013) Loneliness, self-esteem, and life satisfaction as predictors of Internet addiction: A cross-sectional study among Turkish university students. *Scand J Psychol* 54: 313-9.
- Bunford N, Evans SW, Langberg JM (2014) Emotion dysregulation is associated with social impairment among young adolescents with ADHD. *J Atten Disord* 22: 66-82.
- Casale S, Caplan SE, Fioravanti G (2016) Positive metacognitions about Internet use: The mediating role in the relationship between emotional dysregulation and problematic use. *Addict Behav* 59: 84-8.
- Chung TW, Sum SM, Chan MW (2019) Adolescent internet addiction in Hong Kong: prevalence, psychosocial correlates, and prevention. *J Adolesc Health* 64: 34-43.
- Corcoran R, Mercer G, Frith CD (1995) Schizophrenia, symptomatology and social inference: investigating "theory of mind" in people with schizophrenia. *Schizophr Res* 17: 5-13.
- Deniz L, Çalışan H (2015) İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalık. *Route Educational and Social Science Journal* 2: 399-422.
- Dyck MJ, Ferguson K, Shochet IM (2001) Do autism spectrum disorders differ from each other and from non-spectrum disorders on emotion recognition tests? *Europ Child Adolescent Psychiatr* 10: 105-16.
- Ekman P, Friesen W (1976) *Pictures of facial affect*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto.
- Eldeklekioğlu J, Vural-Batik M (2013) Predictive effects of academic achievement, internet use duration, loneliness and shyness on internet addiction. *Hacet Üniv Eğitim Fak derg* 28:141-52.
- Fiske ST, Taylor SE (2013) *Social cognition: From brains to culture*. London, Sage, s.7-20.
- Gratz KL, Roemer L (2004) Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *J Psychopathol Behav Assess* 26: 41-54.
- Haagsma MC, Pieterse ME, Peters O ve ark. (2013) How gaming may become a problem: A qualitative analysis of the role of gaming related experiences and cognitions in the development of problematic game behavior. *Int J Ment Health Addict* 11: 441-52.
- Jang KS, Hwang SY, Choi JY (2008) Internet Addiction and Psychiatric Symptoms Among Korean Adolescents. *J of School Health* 78: 165-71.
- Kayri M, Tanhan F, Tanrıverdi S (2014) The Investigation Of Relation Between Internet Addiction Of Secondary Education Students And Perceived Social Support. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying* 1: 33-59.
- Kim KM, Kim H, Choi JW ve ark. (2020) What Types of Internet Services Make Adolescents Addicted? Correlates of Problematic Internet Use. *Neuropsychiatr Dis Treat* 16: 1031-41.
- Korkmaz N, Sayar GH, Ünübol H ve ark (2018) İnternet Bağımlılığı Olan ve Olmayan Üniversite Öğrencilerinin Zihin Kuramı Yönünden Karşılaştırılması. *Curr Addict Rep* 2: 17-21.
- Kwiatkowska A, Ziolk E, Krysta K ve ark. (2007) Internet Addiction and Its Social Consequences. *Eur Neuropsychopharmacol* 17: 559-60.
- Leung L, Lee PSN (2012) Impact of Internet Literacy, Internet Addiction Symptoms, and Internet Activities on Academic Performance. *Soc Sc Comput Rev* 30: 403-18.
- Mary A, Slama H, Mousty P ve ark. (2015) Executive and attentional contributions to Theory of Mind deficit in attention deficit/hyperactivity disorder. *Child Neuropsychol* 22: 345-65
- Metin Ö, Saraçlı Ö, Atasoy N ve ark. (2015) Lise öğrencilerinde internet bağımlılığının DEHB ve tütün/alkol kullanma ile ilişkisi. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 28: 204-12.
- Ögel K, Karadağ F, Satgan D ve ark. (2015) Bağımlılık profil indeksi internet bağımlılığı formu'nun (bapint) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirliği. *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* 28: 337-43.
- Pinkham AE, Hopfinger JB, Pelphrey KA ve ark. (2008) Neural bases for impaired social cognition in schizophrenia and autism spectrum disorders. *Schizophr Res* 99: 164-75.
- San E, Kose S, Ozbaran B ve ark. (2018) Social cognition and emotion regulation in adolescents with ADHD. *Anatolian Journal of Psychiatry* 19: 71-80.
- Sarıtaş D, Gençöz T (2011) Ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerinin, annelerinin duygu düzenleme güçlükleri ve çocuk yetiştirme davranışları ile ilişkisi. *Turk J Child Adolesc Ment Health* 18: 117-26.
- Şendağ S, Odabaşı F (2007) İnternet bağımlılığı: Çocukların psikososyal gelişimi üzerindeki etkileri. In *The Proceedings of International Educational Technology Conference, Near East University, North Cyprus*.
- Simkova B, Cincera J (2004) Internet addiction disorder and chatting in the Czech Republic. *Cyberpsychology and Behavior* 7: 536-9.
- Sinkkonen HM, Puhakka H, Meriläinen M (2014) Internet use and addiction among Finnish Adolescents. *J Adolesc* 37: 123-31.
- Smith ER, Semin GR (2007) Situated Social Cognition. *Curr Dir Psychol Sci* 16: 132-5.
- Spada MM (2014) An overview of problematic Internet use. *Addict Behav* 39: 3-6.
- Tahiroğlu AY, Çelik GG, Fettahoğlu Ç ve ark. (2010) Psikiyatrik bozukluğu olan ve olmayan ergenlerde problemlili internet kullanımı. *Noro Psikiyatr Ars* 47: 241-6.
- Tsitsika A, Critselis E, Louizou A ve ark. (2011) Determinants of Internet addiction among adolescents: a case-control study. *Sci World J* 11: 866-74.
- Wartberg L, Kriston L, Bröning S ve ark. (2017) Adolescent problematic Internet use: Is a parental rating suitable to estimate prevalence and identify familial correlates? *Comput Hum Behav* 67: 233-9.
- Yıldırım EA, Kaşar M, Gündük M ve ark. (2011) Gözlerden Zihin Okuma Testi'nin Türkçe Güvenirlik Çalışması. *Turk Psikiyatri Derg* 22: 177-86.
- Yoo HJ, Cho SC, Ha J ve ark. (2004) Attention deficit hyperactivity symptoms and internet addiction. *Psychiatry Clin Neurosci* 58: 487-94.
- Young KS (1999) Internet addiction: Symptoms, evaluation, and treatment. *Innovations in Clinical Practice: A Source Book, Vol. 17*, VandeCreek L, Jackson T (Eds.), Professional Resource Press, Sarasota, FL, 19-31.
- Yu L, Shek DTL (2016) Adolescent Internet Addiction in Hong Kong: Prevalence, Change, and Correlates. *J Pediatr Adolesc Gynecol* 29: 22-30.